

Articol publicat de NOVA PUBLISHERS in

Advances in Psychology Research. Volume 87

Editors: Alexandra M. Columbus

Book Description:

This continuing series presents original research results on the leading edge of psychology. This book reviews research on psychological testing in neurological disease; a five-factor measure of histrionic personality traits; trait anxiety and trait disgust in spider phobia; cognition and hemispheric interaction; **order psychology/quantum psychology in dialogue with other sciences**; music-language interrelationships in the human brain; depression and loneliness among undergraduate students; psychiatric nursing and psychological skills for coaches with relation to achievement and experience years. (Imprint: Nova)

PSIHOLOGIA ORDINII-PSIHOLOGIA CUANTIC ÎN DIALOG CU ALTE TIIN E

I. INTRODUCERE

Teoria psihologică, în sens general, recunoaște, în unanimitatea opiniilor exprimate de diferiți psihologi, caracterul dinamic al personalității individului. Indiferent de autori, indiferent de opiniile și ideile care-i diferențiază, toți sunt de acord că individul este, ontologic vorbind, în contextul interacțiunilor cu mediul extern, o perpetuă devenire.

Imaginat pe linia propriei sale vieți, individul este, în fiecare clipă, un punct acru pe această linie este extrem de mobil, supus principiului nedeterminării și putând fi cu foarte mare greutate măsurat.

Este evidentă criza care se manifestă, pe alocuri acut, între teoria psihologică, (unde, așa cum am amintit, psihologii sunt unanimi în a recunoaște dinamica personalității) și instrumentele de măsurare: indiferent dacă numim prin ele cunoscutele teste creion-hârtie, programele de testare pe calculator sau aparatele de testare psihologică, metodologiile care stau în spatele lor, precum și paradigma de interpretare a rezultatelor, toate conduc, invariabil, la o imagine statică, oferind, în fapt, doar o posibilitate din mulțimea N de posibilități de răspuns, pe care un individ o are în raport cu un stimul. Individul, o perpetuă devenire, este prezentat în psihodiagnostic, în portretul psihologic, ca o entitate stabilizată, încremenit în clipa măsurării sale. Extinzând, acest lucru se referă atât la testul psihometric clasic, unde un subiect poate, de pildă, să rezolve în momentul t 35 de itemi din 50, iar în momentul $t+1$, care se poate petrece la foarte scurt timp în raport cu examinarea anterioară, să

rezolve 50 din 50, ci i la testele numite proiective, ca de exemplu Szondi. La un astfel de test, a a cum demonstreaz Susan Deri, un subiect poate alege la începutul edin ei anumite fotografii, iar la sfâr itul edin ei altele; totu i, psihodiagnosticul se realizeaz în func ie de fiecare rezultat în parte, iar atunci când se încearc o corelare a tuturor punctelor (rezultatelor), această corelare pierde din vedere primatul interac iunilor dintre puncte, caracterul lor de p r i ale întregului, cel neglijat fiind tocmai Întregul, rolul lui sinergic de coordonator al subp r ilor aflate în rela ii de cooperare i competi ie între ele i în raport cu Întregul; un rol care nu poate fi surprins cu ajutorul metodelor statistice, c ci prin aceste metode se coreleaz dou puncte statice; ori, în realitate, fiecare punct este un punct dinamic.

Corelarea a dou puncte statice poate reflecta o mi care de ordinul al II-lea, o mi care de la un punct la altul, dar nu reflectă i mi c rile de ordinul I, mi c rile din interiorul fiec rui punct, care sunt atât de importante în în elegerea mi c rii din interiorul sistemului psihic.

C ci starea unui sistem identificat într-un punct este dat nu doar de totalitatea propriet ilor sale efective, prezente în descrierea punctului, ci i de cea a poten ialit ilor sale, poten ialit i înscrise în dinamica punctului.

A a cum sus ine teoria cuantic starea unui sistem este în esen o sum de posibilit i, cu ponderi diferite, iar proprietatea real pe care o poate c p ta sistemul reprezint o ans obiectiv , un soi de întâmplare necesar . Deci, de fiecare dat când evalu m un punct trebuie s ne punem întrebarea: cât nedeterminare, incertitudine exist în spatele acestei determin ri?

În psihometria clasic punctul este determinat pe baza unor m sur tori sus inute de un aparat statistic impresionant, în structura c ruia un loc important îl reprezint curba gaussian . Este interesant în acest sens afirma ia lui N. Leontiev, laureat al Premiului Nobel pentru economie, referitoare la ansamblul de metode de această natur : *“În nici un alt domeniu al cercet rii empirice un arsenal statistic atât de sofisticat i masiv nu a dat rezultate atât de mediocre”*. Iar Alain Boutot adaug . *“Modelul gaussian este f r îndoial foarte atr g tor. Dar din nefericire, are defectul de a nu se acorda cu datele concrete”*.

Cauza principal a acestei rupturi produse între teorie i practica de m surare, cu efecte în psihodiagnostic, o constituie abordarea m sur rii subiectului prin prisma paradigmei atomiste, care presupune izolarea unui factor pentru a putea fi m surat i neîncorporarea în structura instrumentelor i metodologiilor de natur psihologic a principiilor interac ionismului, pe fundamentul tiin elor contemporane: fizica relativit ii, fizica cuantic , morfogenetica, în contextul c rora viziunea

despre conștiința lui Roger Penrose este cea mai apropiată de problematica psihologiei și de perspectivele sale.

Toate acestea deși:

- relativitatea destrămă iluzia newtoniană a spațiului și timpului absolut;
- teoria cuantică a năruit visul newtonian al proceselor de măsurare controlabile;
- în ceea ce privește haosul, acesta elimină utopia marchizului de Laplace a predictibilității deterministe.

II. PREMISE PENTRU UN NOU TIP DE MĂSURARE INSPIRATE DIN TIINȚELE MORFOGENETICE

1. În contextul științelor contemporane vom menționa în mod deosebit morfogenetica, știința analizei formelor pe care le pot lua obiectele însuflăte sau neînsuflăte din mediul exterior, sub cupola căreia se reunesc: teoria catastrofelor, teoria haosului, teoria fractalilor, atractorul Lorenz etc., care joacă un rol de prim rang, fiind un vârf de lance în crearea și impunerea noii paradigme de cunoaștere a realității. *“Noiunile de structură și ordine, explică Ilya Prigogine, se află astăzi în centrul unei înnoiri a cunoașterii îndreptate spre planul existenței noastre”.*

știința pozitivistă – a ezitat de cele mai multe ori la baza modului de măsurare și în psihologie – întâmpină greutăți în alegerea și interpretarea lumii formelor. Instrumentul matematic se dovedește neputincios în fața acestei sarcini, căci este construit pentru a servi materialul, cantitativul. Forma se desprinde întotdeauna pe un fond, exprimând prezența unei discontinuități a proprietăților mediului *“ori nimic nu-l stânjenește mai mult pe un matematician decât o discontinuitate”* spune **René Thom**.

2. O a doua idee-premisă pentru un nou tip de măsurare vine din fizica cuantică și-i aparține, în nucleul ei fundamental, lui David Bohm. Ea susține că nu există o realitate ultimă a lucrurilor, o ultimă cârmă, ci, aceea, aparent, ultimă particulă, semnificativă, de fapt, un holomovement, un holon în continuu mișcare. Lumea se înfățișează și se desfășoară continuu, conform unei ordini necesare, o ordine impusă de psihic, ca factor organizator între spațiu și timp. Orice punct trebuie înțeles ca un sistem care închide subsisteme și se deschide, la rândul său, într-un sistem mai mare pentru care devine subsistem.

III. ANALIZA MODULUI ACTUAL DE MĂSURARE PSIHOLGIC DIN PERSPECTIVA NOILOR TEORII DIN TIIN A CONTEMPORAN

Punctul de pe linia existen ei individului ca rezultat al test rii psihologice. Forma func iei psihice implicat în rezolvarea testului nu este identic cu forma func iei psihice încorporat în stimulul extern.

În urma test rii psihologice de tip psihometric se determin , de fapt, un punct de pe linia existen ei individului. Problema esen ial , în ceea ce prive te această determinare, este incompatibilitatea care se na te între forma stimulului, de exemplu atunci când stimulul reprezint sarcina de munc , i forma r spunsului rezultat în urma aplic rii testului psihologic. Noul gestalt i neurobiologia demonstreaz c o rela ie corect între stimul i r spuns este o rela ie între dou structuri identice i, bineîn eles, între dou forme identice. Dar forma aten iei concentrate (ca i a tuturor func iilor psihice), implicat în rezolvarea testului psihologic, difer substan ial de forma aten iei concentrate implicat în rezolvarea unei sarcini de munc .

Concluzia: *r spunsul la testul psihometric nu are valoare predictiv pentru comportamentul individului în rela ia cu stimulii din realitatea exterioar i, în spe, cu sarcina de munc .*

De altfel, **Sue Orrel i Nick Hayes** precizeaz în *Introducere în psihologie* c testele ocupa ionale nu m soar cât de bun este subiectul la efectuarea unei activit i, fapt care pentru noi, i în urma unei practici în domeniul organiza ional de peste 25 de ani, apare ca evident. i tot ei scriu: “*Nici un test psihometric nu poate investiga adâncimile ascunse ale min ii unui individ, îns el poate fi util în furnizarea unor informa ii suplimentare persoanelor care trebuie s ia decizii*”.

Un asemenea punct de vedere este însu it de un num r din ce în ce mai mare de psihologi din lume, care con tienteaz tot mai profund limitele paradigmei atomiste, ale psihometriei, con tienteaz , deci, faptul c aceste limite împing m sur toarea în psihologie departe de adev r. În prefa a la cartea noastr *Psihologia Ordinii. M sur pentru Diavol i bunul Dumnezeu*, profesorul român **Mihai Golu** (fost colaborator al lui **Herbert Simon**) scrie: “*Dup cum se tie psihodiagnosticul s-a dezvoltat pe scheletul aceleia i paradigme atomo-descriptiviste ca i psihologia general fiind grevat de câteva limite esen iale i anume: axarea pe func ii, capacit i i tr s turi particulare în sine; operarea cu profiluri psihologice de tip sumativ, în care se pierde controlul asupra efectului de interac iune i integralitate; admiterea unei unit i plate, omogene a personalit ii i substituirea întregului prin p r i*

care nu întotdeauna sunt relevante și reprezentative; minimalizarea sau ignorarea diferenței dintre constant și variabil în structura sistemului psihic și în sistemul personalității cu absolutizarea mai frecvent a celui dintâi; absolutizarea rezultatului la teste, a corespondenței dintre unitățile de măsură și variabilele supuse evaluării și a stabilității în timp a etaloanelor elaborate la un moment dat; subestimarea factorilor compensatori sau decompensatori, evolutivi sau involutivi; crearea unei discrepanțe nejustificate între obiectivitatea testelor zise de performanță și a celor de personalitate; adoptarea unui diagnostic binar tranșant de tip apt/inapt; absolutizarea importanței conceptului de subiect statistic sau mediu în stabilirea criteriilor de orientare și selecție profesională.”

În legătură cu acest ultim aspect **Jacques Lusseyrand** punctează: *”Omul mediu nu există. Toată lumea ține aceasta, iar statisticienii, în primul rând... El nu este o realitate decât pentru o inteligență abstractă, adică pentru manipularea maselor, vreau să zic a inconștientului acestora.”* (A se vedea în acest sens și discursurile de psiho-politic susținute de Lavrenti Beria în fața studenților americani care studiau la Moscova, despre behaviorism și despre omul statistic).

De altfel, psihologul și filozoful român Mihai Ralea a luat atitudine față de testul psihometric încă din anii '50, cerând a fi considerate valide doar acele teste care demonstrează o corelare absolută cu performanța profesională a subiectului. O corelare pe care nu a probat-o nici un test, niciodată, construit și interpretat între limitele paradigmei atomiste, suntem convinși că nici nu o va proba vreodată. Tot în acest context, ar trebui relevat încă un aspect. Un aspect pe care-l remarcăm chiar și multi dintre susținătorii înfocați ai psihometriei. Testul psihometric nu a depășit faza validării prin experiment! Practic, un test psihometric se prezintă în faza experienței ca o ipoteză! Cu alte cuvinte, un test psihometric este construit doar pe baza regulilor și criteriilor, totdeauna discutabile, ale experimentului psihologic. Se iau, eventual, două loturi de subiecți: unul cu subiecți având performanțe profesionale notabile și unul cu subiecți având performanțe profesionale slabe și pe această bază se stabilesc criteriile de performanță ale testului. Dar această corelare între performanța la test și performanța profesională se determină în contextul experimentului și nu a experienței propriu-zise! Ar trebui, în mod normal ca, după ce este validat prin experiment, testul să fie introdus în circuitul experiențial, timp de câțiva ani, perioadă în care statutul testului respectiv să fie acela de test facultativ și abia apoi să beneficieze de o validare finală, o validare care să se bazeze pe principiul complementarității: experiment - experiență!

Noi, însă, ne exprimăm serioase rezerve referitor la probabilitatea ca experiența să coreleze cu experimentul în cazul unui test psihometric clasic. În primul rând datorită neconcordanței dintre configurația celor doi

stimuli: testul – el însuși este un stimul și stimulul pentru care individul este testat și care este altceva decât stimulul-test! Apoi datorită scalelor și etaloanelor de notare care au un caracter docimologic, ca și cum o funcție psihică ar fi o materie de coală. Din acest punct de vedere nu este de mirare faptul că testele psihometrice dau oarecari rezultate în domeniul școlar. Pentru că sarcina la test seamănă foarte mult cu sarcina școlară! Nu același lucru se întâmplă referitor la relația dintre sarcina la test și sarcina de muncă, în cazul adultului.

***Punctul de pe linia existenței individului ca o posibilitate din mulțimea
N de posibilități de r spuns pe care individul le are în raport cu un
stimul***

Acest comentariu are un sens numai presupunând că există o identitate între forma r spunsului oferit prin testul psihometric și forma stimulului care-l provoacă.

Unul dintre marile neajunsuri ale psihodiagnosticului de tip psihometric rezultă din extrapolarea asupra întregii linii a rezultatului obținut într-un punct. Mai concret, un individ care rezolvă la testul Klazov 30 de itemi din 50 este cotate (conform cu unele etaloane) în clasa a II-a, cu psihodiagnosticul “atenție concentrată slab”. Dar acest psihodiagnostic, susținut de un aparat statistic complex, este elaborat în baza premisei, complet false, că acest individ (subiect) va rezolva oriunde, oricând, oricum testul psihologic de atenție concentrată în același mod. Adică ori de câte ori, oriunde și oricum, va fi testat, el va rezolva 30 de itemi din 50. Și e cazul să subliniem în acest context că nici indicii de corelație și nici cei de abatere standard nu ajută prea mult, cel puțin în cazul psihologiei individuale (diferențiale), gândind individul în spiritul logicii viului, ca un sistem deschis și departe de echilibru, la o determinare mai exactă a valorii punctului.

În concluzie: testul psihometric pune în evidență doar o posibilitate din mulțimea N de posibilități de r spuns pe care individul le are în raport cu același stimul.

Punctul de pe linia existenței individului ca holomovement

Punctul reprezintă un sistem care închide subsisteme și se deschide în sisteme mai mari. Orice sistem devine la rândul său subsistem și orice subsistem are autonomia lui, fiind un sistem de sine stătător, care închide alte subsisteme, într-o măsură care continuă.

Subsistemele reflectă mișcarea interioară din cadrul sistemului, reflectă schimbările de ordinul I rezultate în urma relațiilor de cooperare sau de competiție dintre subsisteme.

Din punct de vedere al testului psihometric nu ne permite nici în alegerea subsistemelor pe care le închide sistemul și nici în alegerea Sistemului în

care acest punct se deschide. De aceea testul psihometric oferă o informație simplificată despre individ.

În concluzie: testul psihometric nu permite desfacerea punctului în surată în subsistemele sale, deci nu permite în alegerea mișcării, a dinamicii punctului respectiv. Ori tocmai această dinamică, această mișcare de ordinul I, ascunde posibilitatea unor evenimente imprevizibile. Această dinamică supune punctul principiului nedeterminării, efectului fluturului.

IV. CONDIȚIILE PE CARE AR TREBUI SĂ LE ÎNDEPLINEASCĂ UN INSTRUMENT DE MĂSURARE PSIHOLGIC PENTRU A PUTEA RĂSPUNDE CERINȚELOR TIINȚELOR MORFOGENETICE

✓ Să fie conceput astfel încât structura răspunsului să fie identică cu structura stimulului (să îndeplinească, cu alte cuvinte, și în esență, calitățile unui simulator sau ale unui scenariu. În aceste condiții, prin activitatea de testare este implicată și experiența subiectului în raport cu stimulul, interacțiunea subiectului cu mediul concret (cuia îi aparține stimulul).

✓ Să permită mai întâi evaluarea întregului și apoi desfacerea întregului în elese ca sistem în subsistemele sale componente (mișcarea de ordinul I, determinarea potențialităților). Bineînțelese, fiecare dintre subsisteme poate deveni sistem care să fie desfacut, la rândul lui, în subsistemele sale componente.

✓ Să includă o scală de evaluare, construită pe baza logicilor fuzzy (Lotfi Zadeh), cu valori cuprinse între 0 și 1, având valoarea 0,5 ca punct de referință pentru incertitudinea maximă. Metodologia să permită identificarea poziției răspunsului subiectului pe această scală.

✓ Să permită identificarea prin testare a unui număr cât mai mare de puncte în elese ca posibilități de răspuns față de același stimul (mișcările de ordinul II).

Toate aceste premise de alcătuire a unui instrument se justifică și se validează în contextul teoriei sinergetice care, ca teorie a sistemelor, postulează că :

- Întregul este anterior părților, Sensul este anterior semnificațiilor.
- Părțile, semnificațiile au autonomie în raport cu Întregul, cu Sensul, dar pe de altă parte, în interiorul Întregului, ca părți (și ca potențialități), se află în relație de cooperare sau de competiție între ele și cu Întregul.

- Perfectiunea formei Întregului nu presupune automat perfectiunea fiecărei părți, după cum perfectiunea fiecărei părți nu conduce obligatoriu la perfectiunea Întregului.
- Nu există un punct ultim, o cîrmă ultimă. Orice Sens poate deveni o semnificație, după cum orice semnificație poate deveni un Sens.

V. METODA CONFIGURATIILOR CONSTRUIT ÎN SCOPUL MĂSURĂRII DINAMICII PERSONALITĂȚII

Metoda Configuratiilor este o metodă de natură sinergetică fundamentată pe teoriile morfogenetice și măsura formei, poziției și gradul de organizare ale gândului.

Cu ajutorul Metodei Configuratiilor (MC) nutrim speranța că am depășit, fie și parțial, impasul actual intervenit în relația dintre teoria psihologică și instrumentele de măsurare. René Thom scria: *“Una din problemele centrale ale spiritului uman este aceea a succesiunii formelor. Oricare ar fi natura ultimă a realității, nu putem afirma că universul, în sine, este un haos. Putem distinge în el ființe, lucruri, obiecte, ce pot fi denumite în cuvinte. Aceste ființe sau lucruri sunt forme, structuri dotate cu oarecare stabilitate: ele ocupă o anumită poziție în spațiu și durează un anumit interval în timp; însuși faptul că putem recunoaște o aceeași ființă în multitudinea aspectelor sale exterioare pune o problemă pe care doar psihologii din coala Gestalt-istă și-au pus-o într-o perspectivă geometrică accesibilă interpretării științifice.”*

Metoda este construită pe relația discontinuitate – continuitate, în sensul că subiectului îi se cere să alcătuiască o definiție din puncte a stimulului, iar psihologul unește punctele prin linii drepte, punând în evidență, prin linia continuă, tipul de formă gândită de subiect prin puncte.

Cercetătorii de la National Institute of Mental Health din SUA au descoperit, pe baza metodei scanării cu rezonanță magnetică, faptul că gândurile au forme diferite în raport cu stimuli diferiți, acest lucru fiind foarte evident atunci când diferența dintre stimuli este extrem de clară: oameni, obiecte, animale.

Metoda Configuratiilor pune în relief exact acest lucru: forma gândurilor unui individ poate să difere în funcție de stimuli. Pe lângă formă, testul evidențiază și poziția gândului precum și gradul de organizare a informației.

Forma punctului de pe linia existenței individului determinat prin Metoda Configurărilor

Acest test este rezultatul unui experiment aplicat timp de 7 ani pe 50.000 de subiecți, angajați, în marea lor majoritate, în Sistemul Energetic Național dar și în industria construcțiilor, în industria ușoară, în societăți de pază și protecție, elevi și în cadrul sedințelor de psihoterapie. Deci 50.000 de subiecți, cu vârste cuprinse între 5 și 75 de ani, și aparținând unor categorii socio-profesionale foarte diferite, de la muncitor necalificat până la manager general, au fost puși în situația de a alege câte ase puncte în interiorul unui dreptunghi, așa cum considerau ei de cuviință, astfel încât, prin modul de alegere a punctelor, să-și definească răspunsul la stimulul dat prin protocolul testului. S-a constatat că, indiferent de stimul, de vârsta sau de categoria socio-profesională careia îi aparține subiectul, numărul de forme arhetipale este unul limitat; orice formă rezultat poate fi încadrat în unul din arhetipurile fundamentale ale genezei umane: masculin, feminin, androgen, forma sugerând un comportament de această natură al subiectului în raport cu stimulul. S-a observat, de asemenea, în acord cu principiile structuralismului, că unii subiecți tind să alege punctele într-o structură perfectă, pe seama căreia psihologul, aplicând metoda psihografică, poate realiza ceea ce gestaltul numește forme bune, alții subiecți, în schimb, nu se dovedesc capabili să alege punctele într-o structură, astfel că psihologul poate alege doar forme slabe.

Modul de alegere în structură semnifică gradul de organizare al reprezentării mentale pe care subiectul o are despre stimulul respectiv. O reprezentare semnificată printr-o formă bună reflectă un atașament puternic al subiectului respectiv față de stimul (în alegem aici conceptul de atașament în sensul lui John Bowlby, prezent, în fond, și la Jean Piaget, referitor la descrierea schemei cognitive aproape în aceeași accepție). Un atașament puternic este concretizat într-o informație completă despre stimul, motivație normală, stare de spirit bună etc. O formă slabă indică un atașament slab. Un atașament care reflectă un deficit față de stimulul respectiv. Un deficit de informație sau de motivație etc.

Conform cu teoria informației, tipul de formă reflectă tipul de autoritate a informației (autoritatea cea mai înaltă este reprezentată de modelul androgen care reunește raționalul cu afectivul), iar gradul de organizare a structurii pune în evidență precizia, completitudinea informației.

În concluzie: în urma testării psihologice cu ajutorul Metodei Configurărilor, sunt relevate următoarele dimensiuni:

✓ *forma masculin, feminin sau androgen a punctului respectiv,*

- ✓ *poziția ca un indicator de raționalitate-irraționalitate a comportamentului*
- ✓ *gradul de organizare a informației r spunsului în raport cu stimulul, ca indicator al eficienței acestuia r spuns.*

Metoda Configurațiilor r spunde cerințelor formulate mai sus pentru instrumentele de psihodiagnostic:

- ✓ **Structura r spunsului este identică cu structura stimulului**

Mecanismul Metodei Configurațiilor, prin protocolul de aplicare, se apropie foarte mult de mecanismul scenariului, fiind însă mult mai flexibil și mai profund. Subiectul se află în fața unui scenariu referitor la comportamentul său la locul de muncă (atunci când testarea se referă la activitatea organizațională). El este pus, de exemplu, să -și proiecteze atitudinea față de sarcina de muncă în situații obișnuite, în situații critice, dar și comportamentul de-a lungul unei săptămâni ori de-a lungul unei zile de muncă. Configurația realizată de subiect este schema cognitivă a stimulului. Se îndeplinește astfel condiția de cvasi-identitate între structura r spunsului și structura stimulului.

- ✓ **Evaluarea întregului și apoi desfacerea întregului în ele ca sistem în subsistemele sale componente**

Subiectul își relevă cu ajutorul configurației compuse din cele șase puncte schema mentală complexă (cognitivă, afectivă, volițională etc.) a relațiilor sale cu sarcina de muncă, în general, ca sistem. Apoi își cere să configureze relația sa cu sarcina de muncă în două conjuncturi diferite (două subsisteme): sarcina de muncă în situații obișnuite și în situații critice. Se poate continua cu desfacerea situației critice (sau obișnuite) în elementele sale componente, concrete.

- ✓ **În alegerea și determinarea punctului de pe linia existențială a individului ca holomovement (un punct dinamic care se poate situa ca valoare de adevăr oriunde între 0 și 1)**

Subiectului îi se cere să așeze șase puncte în interiorul unui dreptunghi prin care să -și definească r spunsul față de un stimul. Forma obținută prin aplicarea de către psiholog a metodei psihografice se situează pe o anumită scală a valorii, care se întinde de la certitudinea performantă pozitivă (1) la certitudinea performantă negativă (0).

- ✓ **Determinarea unui număr cât mai mare de posibilități din numărul N de posibilități de r spuns pe care individul le are în raport cu un stimul**

Prin testare, subiectului îi se cere să descrie, cu cele șase puncte, modul în care și-a îndeplinit sarcinile de serviciu mai întâi în majoritatea situațiilor, apoi uneori și apoi foarte rar, în mod excepțional. Astfel el va releva mai multe posibilități de răspuns, pe care le poate da în raport cu același stimul. Avantajul acestui aspect îl reprezintă ceea ce afirmă teoria cuantică: faptul că permite să se testeze dacă ceva ar fi putut să se producă, chiar dacă nu s-a produs.

Metoda Configurațiilor răspunde cerințelor pentru un instrument psihodiagnostic și prognostic mai eficient și mai precis, în acord cu nivelul actual de dezvoltare a copiilor.